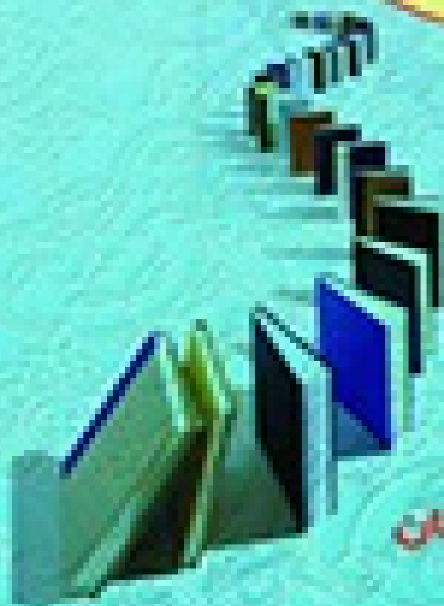

تخته سفید

(جلد دوم)

روش‌های تدریس برای کودکان و نوجوانان

محمد یوسفیان

بسم الله الرحمن الرحیم

تخته سفید ۲: روش های تدریس برای کودکان و نوجوانان

نویسنده:

محمد یوسفیان

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

تخته سفید ۲: روش های تدریس برای کودکان و نوجوانان

مشخصات کتاب

سرشناسه:یوسفیان، محمد، ۱۳۴۸ -

عنوان و نام پدیدآور:تخته سفید ۲: روش های تدریس برای کودکان و نوجوانان/محمد یوسفیان.

مشخصات نشر:قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی امامت و مهدویت، ۱۳۹۰ -

مشخصات ظاهری:ج

شابک:ج.۲ ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۸۲-۶

یادداشت:ج.۲ (چاپ اول: ۱۳۹۲) (فیپا).

عنوان دیگر:روش های تدریس برای کودکان و نوجوانان.

موضوع:تدریس

موضوع:تدریس -- روش شناسی

شناسه افزوده:بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج). مرکز تخصصی امامت و مهدویت

رده بندی کنگره:LB۱۰۲۵/۳/ی۹ت۳ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی:۳۷۱/۱۰۲

شماره کتابشناسی ملی:۲۷۹۴۳۰۳

ص:۱

اشاره

تخته سفید

(جلد دوم)

روش های تدریس برای کودکان و نوجوانان

محمد یوسفیان

تخته سفید (جلد دوم)

مؤلف: محمد یوسفیان

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

نوبت چاپ: دوم/ زمستان ۱۳۹۲

شابک: ۶-۸۲-۶۲۶۲-۶۰۰- ج . ۲۹۷۸

شمارگان: دو هزار نسخه

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهدا/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ ص.پ: ۱۱۹- ۳۷۱۳۵/ همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱/ تلفن: ۳۷۷۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱(داخلی ۱۱۷و۱۱۶))/۳۷۸۴۱۱۳۰ (فروش)/ ۳۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت)/ فاکس:۳۷۷۳۷۱۶۰ و ۳۷۷۴۴۲۷۳

- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)/ تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹/ فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹/ ص.پ:۳۵۵-۱۵۶۵۵

- www.mahdi۳۱۳.com

- www.mahdaviat.ir

- info@mahdaviat.ir

با قدردانی و تشکر از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فؤادیان و آقایان احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، رضا فریدی (صفحه آرا)، عباس فریدی (طراح جلد) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

حسین احمدی

کد فایل ۰۹۲۴۹

مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف طاووس اهل بهشت است

و هاله ای از نور او را احاطه کرده است

بحار الانوار، ج ۵۱،ص ۹۰

تقدیم به:

زیباترین وجود هستی

و

طاووس بهشتیان

امام کاظم علیه السلام:

خوشا به حال شیعیان ما که در غیبت ما به رشتهٔ ولایت ما چنگ می زنند و در راه دوستی ما استوار می مانند و از دشمنان ما بیزارند.

«آنها از ما هستند و ما از آنهاییم»

آنها ما را به امامت پسندیدند و ما هم آنها را به شیعه بودن پسندیده ایم.

خوشا به حال شیعیان ما و باز هم خوشا به حالشان.

به خدا قسم که ایشان در قیامت در درجات ما خواهند بود.

(کمال الدین و تمام النعمه، شیخ صدوق، ج ۲، باب۳۴، حدیث۵، ص۳۴.۵)

ص:۵

فهرست مطالب

فرهنگ نامه۷۷

ص:۷

بسم رب المهدی

طلوع سخن

امام مهدی علیه السلام آفتاب زندگی بخش است و ما در انتظار رؤیت خورشیدیم.

- حرکت و تلاش تمام انبیاء و امامان علیهم السلام، با طلوع امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به نتیجه نهایی خواهد رسید.

- طلوع حضرتش، وعده های خدا در قرآن را تحقق خواهد بخشید.

- با طلوع طلایی اش، تاریکی های گناه و ظلمت از بین رفته و عدالت گستری بر گسترهٔ کره خاکی، پرتوی از جلوه های نورانی او خواهد بود.

- منتظران آفتاب، با شناخت و معرفت به او، در انتظار تحقق وعده های الهی و گسترش عدالت و جمع شدن بساط تاریکی به سر می برند.

... و مجموعه حاضر، در نهایت اختصار و به دور از جمله های حاشیه ای و به صورت اشاره، در صدد بیان روش ها و قالب هایی است که به وسیلهٔ آنها در راستای تربیت نسل مهدی باور و مهدی یاور، گام بردارد.

گر چه اجرای روش ها و قالب های بیان شده در تمام مباحث معارف دینی، از اصول دین و فروع دین و ... یکسان بوده و کار برد دارد، ولی چون مجموعه حاضر، به درخواست مرکز تخصصی مهدویت قم، تهیه شده است به این جهت سعی شده، توضیح روش ها با رویکرد مهدوی باشد.

در پایان از اساتید و مجموعه هایی که سال های متمادی توفیق شاگردی آنها را داشته ام سپاسگزارم که از جمله آنهاست: مرکز تربیت مربی کودک و نوجوان دفتر تبلیغات اسلامی و مرکز تخصصی مهدویت قم و اساتیدی همچون آیت الله حائری شیرازی و حجج اسلام آقایان: قرائتی و راستگو و با تشکر ویژه از حجت الاسلام لطفیان سرگزی که در گردآوری این مجموعه کمک شایانی نموده اند.

به امید آنکه این تلاش اندک مورد قبول واقع شود و توفیق بیان ادامه روش ها که تا صد روش می باشد را داشته باشیم.

«و تَقَّبل منّا و اجعلنا من اَعوانِه و انصارِه»

ص:۹

۱. اسم و فامیل

توجه به لقب های امام زمان علیه السلام و معانی آن، یکی از اموری است که می تواند معرفت و شناخت به حضرت امام مهدی علیه السلام را افزایش دهد. که این القاب در مورد قرآن و سایر ائمه علیهم السلام هم وجود دارد. یکی از روش هایی که بچه ها با آن آشنا هستند، بازی اسم و فامیل است که با استفاده از نام این بازی می توانیم لقب های امام زمان علیه السلام را به دانش آموزان آموزش بدهیم.

۱. کنیه امام زمان علیه السلام که مانند کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است؟ ابوالقاسم

۲. یکی از لقب های امام مهدی علیه السلام به معنای آواره است؟ شرید

۳. لقبی که به معنای آن است که او حاکم و فرمانروای یگانه زمان می باشد؟ صاحب الزمان

۴. لقبی به معنای رانده شده از مردم است؟ طرید

۵. یکی از لقب های امام مهدی علیه السلام به معنای «تک» است؟ فرید

۶. بخاطر این که امام مهدی علیه السلام که بزرگ ترین قیام تاریخ را رهبری خواهد کرد به این لقب شهرت یافته است؟ قائم

۷. بخاطر این که امام مهدی علیه السلام از دشمنان انتقام می گیرد به این لقب خوانده می شود؟ مُنتَقِم.

۸. به معنای یاری شـده است یعنی هنگام ظهور، خداوند به وسـیله نیروهای غیبی و نادیدنی امام زمان علیه السـلام و یارانش را کمک و یاری ویژه می کند؟ منصور

۹. لقبی است به معنای رهیافته و کسی که به تمام امور پنهان و مخفی هدایت می شود؟ مهدی

۱۰. به معنای پایان بخش جانشینان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است؟ خاتم الاوصیاء

۱۱. چون امام مهدی علیه السلام، تنها کسی است که انتظار ظهورش کشیده می شود، به این لقب نامیده می شود؟ مُنتَظَر

۱۲. یعنی کسی که پدرش کشته شده و از خون او مطالبه و خونخواهی نشده است؟ مَوْتور

ص:۱۱

۲. بازی با کلمات

جهت تنوع و رنگـارنگی در کلاس، بـا حروف و کلمـات، برنامه را اجرا می کنیم و مطالب مورد نظر خود را در قالب بازی با حروف و کلمات بصورت غیرمستقیم به مخاطبان خود انتقال می دهیم.

روش بازی با کلمات در یک تقسیم بندی کلی با تغییرات زیر قابل اجرا است:

۱. تغییر کلمه ای به کلمه دیگر بوسیله نقطه

مانند: مهدی باوری > مهدی یاوری

جدا > خدا

یا حسین > با حسین

۲. تغییر بوسیله خط مانند: جماران > جمکران

۳. تغییر بوسیله حروف (حذف یا ایجاد)

ورامین> رامین> امین> ین> ن

نرجس> نرگس

ص:۱۲

ی> دی> هدی> مهدی

۴. تغییر بوسیله حرکت

مُنتظِر> مُنتَظَر

در اجرای برنامه برای هر کـدام از کلمات بایـد برای قبل و بعد از تغییر مطالبی آماده کرده و سـعی شود ارتباط بین آنها برقرار نمائیم.

مثلاً در اجرای برنامه (ی> دی> هدی> مهدی) می توانید وقتی «ی» را گذاشتید اشاره به سوره یاسین کنید با توجه به حرف اول آن که از حروف مقطعه است. سوره یاسـین قلب قرآن است و بعـد از پایان برنامه خواهید گفت که امام زمان علیه السـلام نیز قلب این جهان است.

وقتی حرکت بعـدی را انجام دادید (دی) می گویید: قیام نوزدهم دی از روزهای تاریخی و سـرنوشت ساز کشور ما بود و بعد از تکمیل برنامه به نقش حضور مردم در صحنه و زمینه سازی برای ظهور حضرت اشاره می شود.

و همین طور در مورد (هدی) که می تواند نام کسی باشد و معنای هدایت در آن است.

ص:۱۳

۳. به من بگو چرا؟

معلم و مربی باید چرایی های هر موضوعی که بحث می کند را تماماً یا اکثراً بداند. هر موضوع مورد بحثی پر است از سؤالات نهفته و آشکاری که مربی اولاً- باید پاسخ این سؤالات یا به تعبیری چرایی ها را بداند و از طرف دیگر با تقسیم بندی این پرسش ها نسبت به مخاطبین، آنها را طرح کرده و پاسخ متناسب را ارائه دهد.

بعضی مواقع، برخی از پرسش ها، الان به ذهن دانش آموز نمی آید یا ما به عنوان مربی نتوانسته ایم موضوع را طوری طرح کنیم که برای او پرسش های جدید مطرح شود، اما این پرسش ها و جواب هایی که باید بشوند، برای دانش آموز در زمان حال یا چند سال آینده نیاز اوست که اگر الان طرح و پاسخ داده نشود ممکن است بعداً بصورت شبهه یا پرسش هایی از طرف منحرفان مطرح شود و او را به چالش و مخاطره و انحراف بکشاند.

مربی سعی می کند پرسش های اساسی و مهم را در آن موضوع مدنظر داشته باشد و با پاسخ به آن ها، مبانی فکری و اعتقادی دانش آموزان را پایه گذاری و تقویت نماید.

بنـابراین منظور از قـالب «به من بگو چرا» این نیست که اول پرسـش چرا باشـد که فقـط شامل این گونه پرسـش ها باشـد، بلکه همان گونه که بیان شد در این قالب می خواهیم چرایی ها و پرسش هایی که در آن موضوع است، طرح نماییم و جواب هایی برنامه ریزی شده در جهت تقویت بنیه اعتقادی دانش آموزان داشـته باشـیم. سعی شود پرسش ها با زبان و ادبیات خود بچه ها باشـد و حتی دانش آموزان می تواننـد دفترچه ای مثلاً چهل برگ با عنوان دفترچه «به من بگو چرا» آماده کننـد و هر موقع آن پرسش ها مطرح شد همراه با پاسخ آن در دفترچه یادداشت نمایند.

چنـد نمونه از پرسـش ها و چرایی های بحث مهـدویت با توجه به یک جهت از جهاتی که می توانـد برای مخاطب در تقویت اعتقادی او مؤثر باشد، اشاره می شود:

ص:۱۵

۱. آیا با این که کودک و کوچک هستم، لازم است امام زمان علیه السلام را بشناسم؟

شناخت امام، کوچک و بزرگ ندارد، مگر خدا را می خواهی بشناسی در کوچکی نمی توانی بشناسی؟ به همان گونه امامت مثل توحید، از اصول دین می باشد و هر چه زودتر باید مشغول شناخت این امر بزرگ شوی که به هر اندازه که بشناسی مثل پله های نردبانی است که بالا می روی. حالا که پله اول را می توانی بروی اگر نروی ضرر کرده ای.

۲. آیا امام زمان علیه السلام مرا دوست دارد؟

اگر این پرسش از خودت پرسیده شود که تو چقدر امام زمان علیه السلام را دوست داری چه جوابی می دهی؟

به هر اندازه که تو امام زمان علیه السلام را دوست داری چندین برابر آن امام تو را دوست دارد شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: من شما را خیلی دوست دارم، آیا شما هم مرا دوست دارید؟

ص:۱۶

امام صادق علیه السلام در جواب او فرمودند:

به هر اندازه ای که من در زندگی تو جا باز کرده ام، به همان اندازه من تو را دوست دارم.

۳. چطوری امام زمان علیه السلام اینقدر زیاد عمر کرده اند؟

از چند طریق می توان به این پرسش جواب داد، الف _ تمثیلی: موهای سر و ریش و ابرو و مژه در صورت را با هم مقایسه کنید یکی زود زود رشد می کند یکی کمتر و یکی خیلی کمتر. یکی زودتر از همه سفید می شود یکی دیگر دیرتر و یکی ممکن است اصلاً تا آخر عمر سفید نشود. پس در صورت انسان با این که همه موهای در آن از یک خون تغذیه می کنند اما متفاوت هستند بنابراین همان خدایی که قادر است این تفاوت را ایجاد کند می تواند عمر طولانی به حضرت عنایت فرماید.

ب: سابقه تاریخی: معمرین تاریخ از انبیا مثل حضرت نوح علیه السلام و دیگران

ج: از نظر علمی، طول عمر اثبات شده است.

د: تعـداد امامان را پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم مشـخص کرده انـد و آخرین آن ها که امام مهدی علیه السـلام است را با خصوصـیاتشان نام برده اند و ایشان در سال ۲۵۵ه_.ق به دنیا آمدنـد و هر زمانی بایـد زمین دارای امام و حجت باشـد بنابراین طبق فرمـایش پیـامبر آن که قیـام خواهـد کرد و حکومت جهانی تشـکیل خواهـد داد امام مهـدی علیه السـلام، امام دوازدهم و فرزند امام حسن عسـکری علیه السـلام است اگر ما به این اعتقاد داشته باشیم مسئله طول عمر حضرت برای ما حل می شود که اگر میلیون ها سال هم حضرت عمر کنند مشکلی ایجاد نمی شود.

۴. آیا امام زمان علیه السلام هم می خوابد؟ (ارتباط با حضرت در آن ساعات چگونه است)

امام زمان علیه السلام نیز همانند امامان دیگر و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می خوابند. اما برای تقریب به ذهن به این مثال دقت شود: وقتی شما به خواب می روید، چشم، گوش و بسیاری از حواس در خواب هستند یعنی چیزی متوجه نمی شوند ولی اگر شخصی که

خواب است سوزنی به دست یا پای او بزنی آیا متوجه می شود یا نه؟ پس معلوم می شود قمستی در بدن بیدار و مواظب است.

شخصی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پرسید: آیا شما می خوابید؟

حضرت فرمودند: چشمانم می خوابد ولی قلبم بیدار است.

۵. چرا امام زمان علیه السلام ظهور نمی کند؟

بنی اسرائیل از ظلم و ستم فرعون به ستوه آمده بودند و از خدا می خواستند که آن ها را نجات دهد وقتی که موسی علیه السلام آمد از او تبعیت کردند بنابراین برای ظهور منجی، اول باید خود مردم آمادگی و زمینه سازی ظهور را فراهم کنند تا وقتی منجی آمد با جان و دل با او همراهی کنند و او را تنها نگذارند.

به تعبیر دیگر امام زمان علیه السلام برای ظهور آماده است، همانند پدری که بیرون از خانه در داخل ماشین آماده حرکت است و بچه ها یکی دنبال کفش است یکی دنبال جوراب و آن ها

هستند که باید سریع تر آماده و سوار ماشین شوند تا حرکت شروع شود.

به بیان دیگر هنوز آن باند فرود محکم و صافی که هواپیمای امام زمان علیه السلام در آن فرود بیاید فراهم و ساخته نشده است. پس عدم ظهور، مشکلش از ماست.

۶. یاران امام زمان علیه السلام چه ویژگی هایی دارند؟

در مرحله اول: معرفت و شناخت شناسنامه ای نسبت به امام زمان علیه السلام .

در مرحله دوم: معرفت و شناخت نسبت به صفات کمالی حضرت. که در این قسمت باید کمالات و فضایلی که ائمه علیهم السلام و امام زمان علیه السلام دارند را توضیح داد. (کرامات _ علم _ اخلاق و...).

در مرحله سوم: اتصاف منتظِر به صفات امام زمان علیه السلام و اجداد مطهرش می باشد. یعنی یک دانش آموز منتظر از نظر فردی سعی می کند کاری کند که امام زمانش از دست او

راضی باشد، پس کارهای مورد رضایت حضرت را انجام می دهد و از نظر خانوادگی و اجتماعی هم همین طور.

۷. چرا ائمه علیهم السلام و امام زمان علیه السلام این قدر دشمن دارند؟

همیشه در طول تاریخ هابیل و قابیل، موسی علیه السلام و فرعون، ابراهیم علیه السلام و نمرودهایی داشته ایم و این روند ادامه دارد و در بستر تاریخ همیشه نزاع بین جبهه حق و باطل بوده است و مشخص است که سران جبهه باطل از هر طریقی از پیشرفت جبهه حق جلوگیری می کند.

۸. آیا کسانی هستند که دوست ندارند امام زمان علیه السلام ظهور کند؟

چه کسانی از طلوع خورشید بدشان می آید؟ کسانی که از تاریکی شب سوءاستفاده می کنند و مال مردم را به غارت می برند و دوست دارند مردم در خواب باشند و از غفلت آنها جهت منافع خود استفاده کنند.

ص:۲۱

باغ گل از طلوع آفتاب ناراحت می شود یا جایی که پر از آشغال و کثافت باشد؟ مشخص است باغ گل هرچه آفتاب بر آن بتابد خوش بوتر می شود اما آفتاب در مُردار و زباله بوی گند آن را بیشتر می کند آنهایی که وجود خودشان را همچون گلستان کرده اند از ظهورش خوشحال می شوند. ولی سران کفر و ظلم که وجودشان را به مزبله ای تبدیل کرده اند، از ظهور او ناراحت می شوند.

این چند پرسش و به قولی چرایی آورده شد و جواب اجمالی آن بیان شد تا این معنا روشن شود که مربی می تواند با طرح این چرایی ها، حرف های اساسی و کلیدی خود را برای دانش آموزان توضیح بدهد.

برای طرح چرایی های این گونه و بیان جواب آن ها، به کتاب آفتاب مهر دفتر اول و دوم که چاپ مرکز تخصصی مهدویت است مراجعه نمایید.

ص:۲۲

۴. ترین ها

یکی از روش هایی که مربی می تواند جهت مطالعه و یا حتی مسابقه با دانش آموزان در کلاس یا بصورت غیرحضوری داشته باشد روش «ترین ها» است که در هر موضوعی قابل اجرا است.

فایـده این روش این است که دانش آموزان را به مطالعه و جسـتجو می کشانـد و در اطراف آن موضوع به فکر واداشـته و فکر آنها را فعال می کند و هم چنین به اهمیت آن موضوعات بواسطه داشتن پسوند «ترین ها» در آن پی خواهند برد.

برای نمونه:

- مهربانترین انسانها

- زیباترین انسانها

- کامل ترین انسانها

- طولانی ترین عمر

- عالم ترین انسان ها

- بزرگترین حکومت

- نزدیک ترین شخص به خدا

- مهمترین حادثه آینده

- تنهاترین

- برترین عبادت (انتظار فرج)

- با فضلیت ترین عمل (انتظار فرج)

- بیشترین لقب

- خردسال ترین پیشوای معصوم

- بیشترین روایت

۶و۵. تفاوت ها و شباهت ها

دو چیز که در یک صفت یا بیشتر مثل هم باشند، برای فهم بهتر مخاطب، آن طرفی که برایش آشکارتر است، آن صفت از او با موضوعی دیگر که قرار است برای اوآشکار شود، رابطه شباهت برقرار می کنند که با استفاده از این تشبیه (و یا تفاوت) در زمانی کوتاه و سریع، مخاطب مقصود متکلم را در گفتار و نوشتار درک می کند در عین حالی که گفتار و

نوشتار را زیبا و دلنشین می کند و مخاطب را به سر نشاط می آورد که این امر، عامل همراهی او می شود.

استفاده از شباهت ها و تفاوت ها، از یکنواختی و ملال آوری نوشته و گفتار می کاهد و بطور نامحسوس، مخاطب را به فکر فرو می برد و به آرامی او را به مقصود می رساند.

جالب است بدانید حدود ۳۰۰ مورد شباهت در قرآن آمده است که به چند مورد آن اشاره می شود:(۱)

۱. تشبیه عیسی علیه السلام به آدم علیه السلام در آفرینش. سوره آل عمران، آیه۵۹ .

۲. تشبیه انفاق ریایی به باغ سوخته. سوره بقره، آیه۲۶۵.

۳. تشبیه بی بنیاد بودن دوستی با غیر خدا به سستی خانه عنکبوت. سوره عنکبوت، آیه۴۱ .

۴. تشبیه باطل به کف روی سیلاب. سوره رعد، آیه۱۷ .

۵. تشبیه عالمان بی عمل به الاغ. سوره جمعه، آیه۵.

۱- جهت اطلاع بیشتر به فرهنگ قرآن، ج۸ مراجعه شود.

در روایات و ادعیه تشبیهاتی درباره امام مهدی علیه السلام آمده است که به بعضی از آن ها اشاره می شود:

۱. امام مهـدی علیه السـلام هماننـد داود علیه السـلام میان مردم حکم و قضاوت می کنـد بدون این که بیّنه و شاهد نیاز داشـته باشد.

۲. همان گونه که حضرت نوح علیه السلام دارای عمر طولانی است و شیخ الانبیاء است، امام مهدی علیه السلام نیز دارای عمر طولانی است و شیخ الاوصیا است.

۳. همان گونه که حضـرت یعقوب علیه السـلام برای یوسف علیه السـلام گریست تا چشـمانش از اندوه سـفید شد، امام مهدی علیه السلام نیز برای جدش امام حسین علیه السلام اشک می ریزد.

۴. حضرت یوسف علیه السلام از چشم برادرانش غایب شد همان گونه امام مهدی علیه السلام در غیبت به سر می برد.

۵. امام مهدی علیه السلام همانند حضرت عیسی علیه السلام بعد از تولد سخن گفت و امامت در کودکی به امام مهدی علیه السلام عنایت شد همانند نبوت به عیسی علیه السلام در هنگام تولد.(۱)

۶. خود امام زمان علیه السلام فرمودند: بهره بردن از من در زمان غیبتم همانند بهره بردن از خورشید است هنگامی که ابرها آن را از چشم ها بپوشاند.(۲)

در بعضی از دعاهای مفاتیح مواردی از تشبهات در مورد امام مهدی علیه السلام وجود دارد که به بعضی اشاره می شود:

۱. السلام عَلی رَبیعِ الَانامِ وَ نَضْرَهِ الَایامِ.

درود بر بهار مردم و خرّمی زمان

۲. السلام علیک یا معدن العلوم النبویه.

درود بر تو ای معدن دانش های نبوت.

۱- برای اطلاع بیشتر به کمال الدین، ج۲. مراجعه شود.

۲- الغیبه، شیخ طوسی، ص۲۹۲.

۳. السلام علی السیف الشّاهر و القمر الزاهر و النوّر الباهر.

درود بر تیغ کشیده و ماه تابنده و نور خیره کننده.

۴. السلام علی شمس الظلام و بدر التمام.

درود بر آفتاب تاریکی و ماه شب چهارده.

۵. اللهم صلّ علی........ سفینه النجاه و علم الهدی و نور ابصار الوری.

خدایا رحمت فرست بر...... کشتی نجات و پرچم هدایت و نور دیده های مردم.(۱)

تفاوت ها

بیـان تفـاوت هـا نیز، بـاعث مانـدگاری بیشتر در ذهن دانش آموزان می شود. مثلاًـ وقتی تفاوت قرآن با دیگر کتب یا کتابهای آسـمانی مقـایسه می شود، اهمیت و اعجـاز قرآن فهمیـده می شود و یـا وقتی تفـاوت امامـان را با دیگر رهبران دنیا مقایسه می شود، آن وقت است که همه در مقابل هدایتگری و امامت آنها سر تعظیم فرود می آورند.

۱- جهت اطلاع بیشتر به کتاب غایب همیشه حاضر مراجعه نمایید.

شباهت هایی که در مورد امام زمان علیه السلام گفته می شود، از یک جهت شباهت است و از جنبه دیگر تفاوت حضرت با دیگران است. مثلاً وقتی می گوییم امام زمان۷ در طول عمر همانند حضرت نوح۷ است این بدین معنا است که دیگران چنین عمری نداشته اند.

حال به بعضی از تفاوت های حضرت با دیگران اشاره می شود:

۱. تنها کسی است که همه انتظار ظهور جهانی اش را داشته و دارند.

۲. غیبت طولانی مخصوص اوست.

۳. تنها کسی است که با ظالمان بیعت نمی کند.

۴. حکومت جهانی مختص اوست.

۵. تنها او خاتم الاوصیا است.

۶. تنها امامی که تولد مخفیانه داشت.

۷. تنها امامی که ولادتش اعلام عمومی نشد.

۸. تنها امامی که علائم بارداری در مادرش پدیدار نگشت.

۷. چه عددی هستم؟

قالب شـمردنی ها یا اعداد در آموزش قرآن و معارف دینی، خیلی از مفاهیم را به راحتی در اختیار دانش آموزان قرار می دهد و بیان معارف از این طریق برای آن ها جالب است و از طرفی وقتی متوجه می شونـد این تعـداد عدد در قرآن و معارف اسـت برایشـان جـالب تر می شود. با اعـداد به روش های مختلف می توان اجرای برنامه داشت که اگر خود مربیان عزیز در مورد آن فکر کنند، می توانند آنها به دست آورند ولی از باب نمونه به بعضی اشاره می شود:

۱. عبارات در سمت راست بر روی تخته یا کاغذ نوشته شود و اعداد به صورت غیر مرتب در سمت چپ نوشته شود بعد دانش آموزان هر عدد را به گزینه مربوط به آن وصل می کنند.

۲. اعـداد و عبـارت هـای آن را می توان بصورت کـارت بـازی طراحی کرد که بر روی یک کارت عـدد و روی کارت دیگر عبارت آن نوشته شود که خود این کارت بازی به چندین

روش قابل اجرا می باشد که مربیان می تواننـد به کارت بازی اعـداد مهـدوی که مرکز تخصصـی مهـدویت تولید کرده اسـت مراجعه کنند.

۳. مربی عدد را پای تخته بنویسد و از دانش آموزان سؤال کند این عدد چه ارتباطی با بحث مهدویت دارد.

۴. سه نفر یا سه گروه که بین آن ها مسابقه برگزار می کنیـد در بعضـی از مراحل آن می توانیـد چنـد عدد را در اختیار آن ها بگذارید، هر نفر یا گروه که زودتر توانست رابطه آن عدد را با مهدویت پیدا کند، امتیاز به او تعلق می گیرد.

نمونه های از اعداد مهدوی:

– امام زمان علیه السلام دارای چند غیبت است. ۲

– چند نفر از امامان هنوز زنده می باشند. ۱

– امامت امام مهدی علیه السلام در چند سالگی آغاز می شود. ۵

– چندمین روز هفته متعلق به امام مهدی علیه السلام است. ۷

– شهادت پدر امام زمان علیه السلام در چه روزی از ماه ربیع الاول است. ۸

ص:۳۱

- امامت امام مهدی علیه السلام در چه روزی از ماه ربیع الاول است. ۹

- پدر امام مهدی علیه السلام چندمین امام شیعیان است. ۱۱

- امام مهدی علیه السلام چندمین امام شیعیان است. ۱۲

- امام مهدی علیه السلام چندمین معصوم است. ۱۴

- تولد امام مهدی علیه السلام در چندمین روز از ماه شعبان است. ۱۵

- امام مهدی علیه السلام چند نایب خاص داشتند. ۴

- چه تعداد از زنان همراه یاران خاص امام مهدی علیه السلام می باشند. ۵۰

- تعداد خواهران و برادران امام زمان علیه السلام چند نفر می باشند. صفر

- خواندن دعای عهد در چند صبحگاه سفارش شده است. ۴۰

- تولد امام مهدی علیه السلام در چه سالی است. ۲۵۵

- شهادت پدر امام مهدی علیه السلام در چه سالی است. ۲۶۰

- امامت امام مهدی علیه السلام از چه سالی آغاز شد. ۲۶۰

- غیبت صغرای امام مهدی علیه السلام تا چه سالی طول کشید ۳۲۹

- امام مهدی علیه السلام هنگام ظهور چند ساله بنظر می رسند ۴۰

ص:۳۲

- تعداد یاران خاص امام مهدی علیه السلام هنگام ظهور چه تعداد است ۳۱۳

- نماز امام زمان علیه السلام در مسجد جمکران چند رکعت است ۲

- ذکر رکوع و سجده در نماز امام زمان علیه السلام چه تعداد است ۷

- آیه ایاک نعبد و ایاک نستعین در نماز امام زمان علیه السلام چند بار تکرار می شود ۱۰۰

- مسجد جمکران در چه سالی به دستور امام زمان علیه السلام ساخته شد ۳۹۳

- علائم حتمی ظهور امام زمان علیه السلام چند تا است. ۵

- اصحاب کهف که از یاران امام زمان علیه السلام هنگام ظهور می باشند، چند سال در غار در خواب بودند. ۳۰۹

- لشکر اولیه امام زمان علیه السلام هنگام ظهور چه تعداد است. ۱۰۰۰۰

- رحلت نایب اول امام زمان علیه السلام یعنی عثمان بن سعید، در چه سالی است. ۲۶۷

- رحلت نایب دوم امام زمان علیه السلام یعنی محمد بن عثمان در چه سالی است. ۳۰۵

- رحلت نایب سوم امام زمان علیه السلام یعنی حسین بن روح در چه سالی است. ۳۲۶

ص:۳۳

- رحلت نایب چهارم امام زمان علیه السلام یعنی علی بن محمد در چه سالی است. ۳۲۹

- مدت نیابت نایب اول امام زمان علیه السلام چند سال بود. ۷

- مدت نیابت نایب دوم امام زمان علیه السلام چند سال بود. ۳۸

- مدت نیابت نایب سوم امام زمان علیه السلام چند سال بود. ۲۱

- مدت نیابت نایب چهارم امام زمان علیه السلام چند سال بود. ۳

- کلمه مهدی علیه السلام به حروف ابجد چه عددی است. ۵۹

- کشته شدن نفس زکیه چند روز قبل از ظهور می باشد. ۱۵

- ثابت قدمان بر دوستی اهل بیت علیهم السلام در دوران غیبت، پاداش چند شهید از شهدای بدر و احد را دارند. ۱۰۰۰

- امام زمان علیه السلام چند روز قبل از رحلت نایب چهارم، زمان رحلتش را به او خبر دادند. ۶

- امام عسکری علیه السلام در یک دیدار به چند نفر از شیعیان، امام مهدی علیه السلام را در هنگام کودکی نشان دادند. ۴۰

- چندمین آیه سوره قصص مربوط به امام زمان علیه السلام است.۵

- لقب بقیه الله در چندمین سوره قرآن است. ۱۱

- لقب بقیه الله چندمین آیه از سوره هود است. ۸۶

ص:۳۴

- غیبت صغرای امام زمان علیه السلام چند سال بود. ۶۹

- غیبت صغرای امام زمان علیه السلام از چه سالی آغاز شد. ۲۶۰

- عثمان بن سعید چندمین نایب امام مهدی علیه السلام است. ۱

- محمد بن عثمان چندمین نایب امام مهدی علیه السلام است. ۲

- حسین بن روح چندمین نایب امام مهدی علیه السلام است. ۳

- علی بن محمد چندمین نایب امام مهدی علیه السلام است. ۴

ص:۳۵

۸. چه مکانی هستم؟ (کجایم؟)

جهت دسته بندی و اجرای برنامه و آموزش مکان هایی که در بحث مهدویت مدخلیت دارند، از روش «کجایم؟» استفاده می کنیم. جهت اطلاع مربیان گرامی، بعضی از مکان های مهدوی آورده شده است.

۱. انطاکیه: شهری در روم باستان بوده که هم اکنون جزو قلمرو کشور ترکیه است. در عصر ظهور، تورات و انجیل واقعی را از آن محل امام زمان علیه السلام بیرون می آورد.

۲. بیت المقدس: شهری است که در فلسطین واقع شده و نخستین قبله مسلمانان است. در عصر ظهور حضرت عیسی علیه السلام در نماز به امام مهدی علیه السلام در آن مکان اقتدا خواهد کرد.

۳. جزیره خضرا: از مکان های ادعایی و بحث برانگیز زندگی امام زمان علیه السلام و فرزندان ایشان در دوران غیبت کبرا می باشد. این داستان ساختگی می باشد و از نظر سند و محتوا اشکالات فراوانی دارد.

ص:۳۶

۴. بَیداء: سفیانی لشکری عظیم را به قصد جنگ با حضرت مهدی علیه السلام عازم مکه می کند، اما بین مکه و مدینه ـ در محلی که به سرزمین «بیداء» معروف است ـ به گونه ای معجزه آسا، به امر خداوند در زمین فرو می روند.

۵. ذی طوبی: امام باقر علیه السلام فرمود: به درستی که قائم علیه السلام در میان گروهی به عدد اهل بدر، از گردنه ذی طوی (کوهی کنار مکه) پایین می آید، تا آن که پشت خود را به حجر الاسود تکیه می دهد و پرچم پیروزی را به اهتزاز در می آورد.

۶. رکن و مقام: محل بیعت مردم با امام مهدی علیه السلام در آغاز ظهور در مسجدالحرام می باشد.

۷. سامّرا: زادگاه حضرت مهدی علیه السلام و مدفن امام هادی علیه السلام و امام عسکری علیه السلام .

۸. سرداب مقدس: محل زندگی و عبادت امام هادی علیه السلام و امام عسکری علیه السلام و حضرت مهدی علیه السلام بود.

۹. طَیّبَه: از محل های حضور حضرت مهدی علیه السلام در عصر غیبت است که مقصود از آن مدینه النبی است.

۱۰. قم: شـهری با جایگاه ویژه در ظهور و قیام حضرت مهدی علیه السلام است. امام صادق علیه السلام فرمود: اهل قم، اطراف قائم گردآمده و با وی قیام می نمایند و کنار او ثابت قدم مانده و او را یاری می کنند.

۱۱. کوفه: مرکز حکومت امام مهدی علیه السلام در عصر ظهور.

۱۲. مسجد جمکران: این مسجد به دستور امام زمان علیه السلام در سال **۳۹۳** هجری قمری در شهر قم ساخته شده است.

۱۳. مسجدالحرام: از مهم ترین مسجدهای روی زمین است که کعبه در آن واقع شده است. رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از آنجا آغاز شد و ظهور امام زمان علیه السلام نیز از آنجا آغاز می شود.

۱۴. مسـجد سهله: اقامتگاه حضرت ابراهیم علیه السلام و ادریس علیه السلام بوده و خداوند پیامبری را مبعوث نکرد جز این که در مسجد

ص:۳۸

سهله نماز گزارده است و منزل امام مهدی علیه السلام در دوران ظهور می باشد.

۱۵. مسجد کوفه: از مساجد مهم در عصر ظهور است که محل دادرسی، قضاوت، تبلیغ، اقامه نماز جمعه و جماعت امام مهدی علیه السلام در زمان ظهور می باشد.

ص:۳۹

۹. چیستم؟

بعضـی از مفاهیم و کلیـدواژه های مهـدویت در تحت عنوان «من چیسـتم» قابل دسـته بنـدی می باشد البته این مفاهیم در قالب گفتگو با اشـیاء نیز آمـده است اما در قالب چیستی، مفاهیم بیشتری را می توان، دسـته بنـدی نمود و چون برای پیـدا کردن این مفهوم، از روش پرسش و پاسخ استفاده می شود، موجب فعال شدن ذهن دانش آموزان و تقویت قوه تفکر آنها می شود.

به نمونه های زیر توجه فرمایید:

۱. دعایی که صبح های جمعه برای توجه به امام مهدی علیه السلام خوانده می شود (ندبه).

۲. دعایی که هرکس چهل صبح آن را بخواند از یاوران امام مهدی علیه السلام خوهد بود. (عهد).

۳. به فرو رفتن لشکر سفیانی در زمین چه می گویند؟ (خسف بیدا).

ص:۴۰

۴. امام زمان علیه السلام در زمان غیبت به چه چیز تشبیه شده است؟ (خورشید پشت ابر).

۵. زیارت نامه ای که از طرف امام زمان علیه السلام برای امام حسین علیه السلام نسبت داده شده است. (ناحیه مقدسه)

۶. دعـایی که در شب هـای مـاه مبـارک رمضان خوانـده می شود که صـفحات آخری آن در مورد امام زمان علیه السـلام می باشد. (افتتاح)

۷. دعایی که توسط نایب خاص امام مهدی علیه السلام صادر شده و مستحب است در عصر جمعه خوانده شود (سمات)

ص:۴۱

۱۰. درِ گوشی

روشـی است برای نشان دادن چگونگی کم و زیاد شدن سـخن دیگران و این که در شـنیدن و گفتن دقت داشته باشیم که اولاً سخن دیگران را بـا دقت گوش دهیم و همـان گونه به دیگران انتقال دهیم و از طرف خودمان الکی مطلبی به آن اضافه نکنیم که این عامل انحراف و دور شدن سخنی از معنای اصلی خود و شیوع شایعه در جامعه می شود.

برای فهم این مطلب، جمله ای را انتخاب نمایید و درگوش نفر اول بصورت آهسته بگویید و از او بخواهید که بصورت آهسته در گوش نفر دوم بگویـد و این عمل تا آخرین نفرات ادامه پیـدا کنـد و بعـد از نفر اول و آخر بخواهیـد که جمله های شـنیده شده را بر روی کاغذ بنویسند و با همدیگر مقایسه کنید، خواهید دید که تفاوت زیادی دارد.

روش دیگر اجرای این برنامه بدین شکل است که ده نفر از بچه ها را انتخاب کنید، بعد نُه نفر از آن ها بیرون از کلاس

ص:۴۲

بروند و یک نفر داخل کلاس بماند، بعد آن که داخل کلاس است را در حضور بقیه کلاس، جمله ای به او گفته می شود و از او خواسته می شود که همین جمله را سریع در گوش نفر دومی که بیرون از کلاس است بگوید و بیاید داخل کلاس و آن را بگوید و همین طور وقتی نفر دوم داخل کلاس آمد و جمله را گفت، بیرون می رود و به نفر سوم، آهسته در گوشش می گوید و همین کار تا آخرین نفر به سرعت ادامه پیدا خواهد کرد و بچه ها خواهند دید که جمله اول با جمله آخر تفاوت پیدا می کند.

جمله ای که انتخاب می شود، سعی شود در راستای موضوع درس همان روز باشد که با تکراری که صورت می گیرد از آن استفاده کامل در راستای موضوع درسی بشود.

ص:۴۳

۱۲و ۱۱. دوست کیه؟ دشمن کیه؟

شناسایی دوستان و ارتباط با آنها و دشمن شناسی و بیزاری از آن ها، از آموزه هایی است که معلم باید برای محصلین خودش داشته باشد. این تعالیم را مربی می تواند در قالب دوست و دشمن کیه، به آن ها برساند و برای هر کدام از دوستان و دشمنان توضیحات لازم را بدهد.

دوست کیه؟

۱. در هنگام قیام امام مهدی علیه السلام اولین کسی است که با امام زمان علیه السلام، بیعت می کند؟ جبرئیل

۲. ایشان سومین نایب خاص امام مهدی علیه السلام در غیبت صغری است؟ حسین بن روح

۳. دختر امام جواد علیه السلام، خواهر امام هادی علیه السلام و عمه امام عسکری علیه السلام بود؟ حکیمه خاتون

۴. از نشانه های حتمی ظهور است که سرداری از اهل یمن است و مردم را به حق و عدالت دعوت می کند؟ یمانی

ص:۴۴

۵. از بنـدگان شایسـته خـداست که دارای طول عمر بسـیار است و در دوران غیبت، مونس تنهایی های امام مهدی علیه السـلام است؟ خضر

۶. اولین نایب خاص امام مهدی علیه السلام در غیبت صغری بود؟ عثمان بن سعید

۷. چهارمین و آخرین نایب خاص امام مهدی علیه السلام در دوران غیبت صغری بود؟ علی بن محمد

۸. همگام با قیام جهانی امام مهـدی علیه السـلام از آسـمان فرود آید و در نماز در بیت المقدس به امام زمان علیه السـلام اقتدا می کند؟ عیسی علیه السلام

۹. دومین نایب خاص امام زمان علیه السلام در غیبت صغری بود؟ محمد بن عثمان.

۱۰. نام رومی او ملیکه بود؟ مادر امام زمان علیه السلام

ص:۴۵

دشمن کیه؟

۱. یکی از فرزندان امام هادی علیه السلام است که پس از شهادت برادرش امام عسکری علیه السلام، ادعای امامت کرد، از این رو به کذّاب (بسیار دروغگو) شهرت یافت. (جعفر کذاب)

۲. مردی از نسل ابوسفیان، علیه امام زمان علیه السلام خروج می کند و لشکریانش در منطقه بیدا در زمین فرو می رود؟ سفیانی

۳. ابتدا خود را باب امام مهدی علیه السلام نامید و گاه خود را روح القدس و مسیح می خواند. نهایتاً مورد نفرین و سرزنش امام زمان علیه السلام قرار گرفت و در سال ۳۲۲ هـ.ق اعدام شد؟ شلمغانی

۴. از دشمان سرسخت انسان هاست که نهایتاً در حکومت امام مهدی علیه السلام به هلاکت می رسد؟ شیطان

ص:۴۶

۱۳. کارت

بعضـی از مواقع تخته در اختیـار مـا نیست و یا در مکانی هستیم که امکان اسـتفاده از تخته نیست، در چنین مواردی می توان از کارت استفاده کرد. کارت عبارت است از مقوایی در اندازه ۱۰ علیه السلام ۲۰ که با توجه به افزایش تعداد دانش آموزان می تواند اندازه بزرگتری داشته باشد.

در این روش مطـالب بـا خط خوانا و خوش بر روی کارت ها نوشـته می شود و با دسـته بنـدی خاص و منطقی که توسط مربی صورت می گیرد، هنگام تـدریس در مقابل دانش آموزان گرفته می شود. بطوری که مطالب نوشـته شـده بر روی آن ها، قابل رؤیت و خواندن برای دانش آموزان باشد و با توضیح مربی و جابجا کردن کارت ها، کلاس ادامه پیدا می کند.

کارت ها را می توان به شکل های مختلف و با ذوق و سلیقه و هنرهایی که مربی در آن ایجاد می کند، جذابیت بیشتری به آن داد.

ص:۴۷

مثلاً روی کارت اول نوشته شده باشد: وظایف منتظران و در کارت های بعد با عدد مشخص شده باشد که وظایف منتظران چه می باشد.

و یا مکان های متعلق به امام مهدی علیه السلام همانند: سرداب مقدس، مسجد جمکران، مسجد کوفه، مسجد سهله، سامرا، کعبه، مسجدالحرام، قدس و.... آورده شود.

مربی می تواند توضیحاتی را که در نظر دارد برای دانش آموزان بگوید در طرف کارتی که به سمت خودش می باشد، بنویسد، هنگامی که طرف دیگر آن را به طرف دانش آموزان گرفته است اطلاعات در پشت کارت را نگاه کند و آن را توضیح دهد.

کارت ها می تواند دوطرفه باشد، بدین شکل که در طرف اول پرسش مطرح شده باشد و در پشت آن جواب باشد که اول پرسش مطرح شود و بعد از مراحلی طرف دیگر کارت که جواب است نمایش داده شود و توضیح کامل بیان شود.

ص:۴۸

مربیان بزرگوار می تواننـد با مکان ها، اعلام، القاب، اعداد و... که در کتاب به آن ها اشاره شده، کارت های مناسب در بحث مهدویت تهیه نمایند.

اجرای برنامه با کارت، روش های گوناگونی دارد که به صورت دو نفره تا چنـد نفری و کلاسـی قابل اجرا می باشـد. دو عدد کارت بازی درباره امام زمان علیه السلام به نام کارت بازی انتظار و کارت اعداد مهدوی در مرکز تخصصی مهدویت به چاپ رسیده است که می توانید آن را تهیه کرده و در قالب های متعددی که در راهنمای آن آمده در کلاس اجرا نمایید.

ص:۴۹

۱۴. کدام کتابه؟

یکی از وظـایفی که معلم و مربی بایـد به آن توجه داشـته باشـد، آشـنایی دانش آموز با منابع و کتاب هایی است که ارتباط با موضوع مورد بحث دارد تـا این سـنتی شود که دانش آموزان خودشان رجوع به منابع کننـد و بحث را بطور کامل و مفصل در کتاب ها ببینند و فرهنگ کتابخوانی رایج شود. بدین منظور سعی شود کتاب هایی که لازم است در آن خصوص با آن آشـنا شوند به کلاس آورده شود و در معرض دید دانش آموزان قرار گیرد و مقداری درباره آن توضیح داده شود.

_ کتاب های زیر در واحد کودک و نوجوان مرکز تخصصی مهدویت قم تدوین شده است:

۱. سلام آقای خوبم و آخرین خورشید (کودکان)

دو پیک مسابقه مهدوی هستند که به صورت رنگی جهت برگزاری مسابقه چاپ شده است.

۲. مجموعه شکوفه های امید (پیش دبستانی)

مجموعه ۵ جلدی جهت رنگ آمیزی و یادگیری مفاهیم مهدویت در مهد و پیش دبستانی می باشد. نام هر جلد: مثل آبی دریا _ مثل چشمه و رود _ مثل گل نرگس _ مثل باران بهاری _ مثل خورشید پشت ابر.

۳. آرزوی بزرگ _ آرزوی اسب سفید (پیش دبستانی)

مجموعه آرزوهای آسمانی که دو کتاب از این مجموعه تا این تاریخ تدوین شده است جهت بیان مفاهیم مهدویت در قالب داستان می باشد. این مجموعه جهت استفاده مربیان مهد و پیش دبستانی تنظیم شده است اما دانش آموزان اول تا سوم ابتدایی می توانند از خواندن آن لذت ببرند.

۴. آقای مهدی سلام (کودکان)

آشنایی با قسمت هایی از دعای ندبه با طرح کلاژ

۵. پوسترهای چهارده گانه (پیش دبستانی و ابتدایی)

ص:۵۱

چهارده پوستر رنگی به همراه شعر می باشد که جهت نمایشگاه ها یا سالن و نمازخانه مدرسه مناسب است.

۶. بهاری ترین روز (کودکان)

این پیک جهت مناسب عید غدیر تنظیم شده است که با طراحی رنگی در قالب مسابقه ای قابل استفاده می باشد.

۷. پرسمان حسینی (نوجوانان)

این کتاب ۳۵۲ پرسش درباره امام حسین علیه السلام و امام مهدی علیه السلام را در قالب جواب سه گزینه ای تدوین نموده که جواب های آن در آخر کتاب آمده است.

۸. پله پله مهربانی (نوجوانان)

جهت آشنایی مخاطب با کلیدواژه ها و مفاهیم مهدویت این کتاب بصورت فرهنگ نامه ای تنظیم گردیده است.

۹. خانه خانه تا ظهور (نوجوانان)

یکی از قالب هایی که عموم مردم از دانش آموز گرفته تا بزرگ ترها به آن علاقه دارند، حل جدول است، این کتاب

ص:۵۲

جهت این علاقه مندی تدوین شده که تعدادی جدول، همراه با مقدمات آن را در اختیار مخاطب قرار داده است.

۱۰. در انتظار آفتاب (نوجوانان)

جهت دستیابی مخاطبان در فرصت زمانی کم، تعدادی زیادی از پرسش ها و جواب های مهدوی در این کتاب در قالب پرسش و پاسخ سه گزینه ای تنظیم گردیده است. تعداد پرسش ها در این کتاب **۳۱۳** عدد می باشد که جواب آن ها در آخر کتاب آمده است.

۱۱. راز دایره ها (کودکان)

بازی مار و پله که اکثر بچه ها با آن آشنایی دارند در همان قالب، مفاهیم مهدویت در آن قرار گرفته است.

۱۲. غایب همیشه حاضر (نوجوانان)

یکی از قالب ها و روش هایی که فهم مطالب بلند مهدویت را محسوس و قابل فهم می کند، استفاده از تمثیل است در

ص:۵۳

این کتاب ۳۵ تمثیل و تشبیه در مورد امام زمان علیه السلام جمع آوری شده است.

۱۳. مجموعه چلچراغ (کودکان)

چهل حدیث کوتاه مهدوی که قابلیت حفظ را دارد همراه با نقاشی و شعر در این مجموعه پنج جلدی جمع آوری شده است با نام های: لحظه ظهور دوست _ مهربان تر از بابا _ می شود جهان زیبا _ هم غریب و هم تنها _ آرزوی پیغمبر

۱۴. هشت قدم در کوچه باغ انتظار (نوجوانان)

درسنامه مهدوی است که در هشت فصل، جهت مقطع راهنمایی تنظیم گردیده است که در سال ۱۳۹۱ در استان قم به عنوان متن درسی در کلاس سوم راهنمایی در کل استان تدریس گردید.

۱۵. هیچ کس به من نگفت (نوجوانان)

بعضی از نکاتی که لازم است یک نوجوان در ارتباطش با امام زمان علیه السلام بداند در این کتاب آمده است.

ص:۵۴

۱۶. برای ظهورش معتکف شویم (نوجوانان)

فضای اعتکاف، محل مناسبی، جهت پیوند و ارتباط با امام زمان علیه السلام می باشد.

این کتاب جهت استفاده در آن فضا تدوین شده است.

حال که بحث کتاب و کتابخوانی مطرح شد یکی از آرزوهای حقیر این است که از اول ابتدایی تا آخرین مقطع تحصیلی، برای هر سال تحصیلی، کتاب هایی در نظر گرفته شود تا دانش آموزان با یک سیر مطالعاتی که به صورت آزاد برگزار می شود، کتاب هایی را که مورد نیاز زندگی دینی آنها در دنیا و آخرت است را مطالعه کنند، به امید آن روز.

ص:۵۵

۱۵- کیستم؟

طبقه بندی اطلاعات و قراردادن آن ها تحت یک عنوان کلی، در فهم بهتر دانش آموزان نقش زیادی دارد و اساساً یکی از علت های فراموشی اطلاعات، پراکنده گویی، پراکنده مطالعه کردن و پراکنده شنیدن است.

اگر مطالب موضوع بندی شده مطالعه شود و به همان صورت تدریس شود، فایده و بهره آن چند برابر خواهد بود و در زمانی کوتاه، مطالب زیادی از معلومات جمع آوری شده و در ذهن ماندگار خواهد شد.

عنوان بعضی از این قالب ها که بوسیله آن ها می توان، مطالب را در تحت آن موضوع بندی کرد از قرار زیر است: من کیستم؟، من چیستم؟، کجایم؟، چه عددی هستم؟، چه کتابی هستم؟ و... .

حال، عنوان «من کیستم» در موضوع مهدویت را به بعضی از موارد آن اشاره می شود:

ص:۵۶

۱. از خدمتکاران خانه امام حسن عسکری علیه السلام بود که از شاهدان نماز امام مهدی علیه السلام بر جناره امام حسن عسکری علیه السلام می باشد؟ (ابوالادیان)

۲. اولین کسی که در هنگام قیام و ظهور با امام زمان علیه السلام بیعت می کند؟ (جبرئیل).

۳. یکی از فرزندان امام هادی علیه السلام است که پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام ادعای امامت کرد از این رو به کذّاب (بسیار دروغگو) شهرت یافت. (جعفر کذّاب)

۴. سومین نایب خاص امام زمان علیه السلام، که عالمی ایرانی بود. (حسین بن روح نوبختی).

۵. دختر امام جواد علیه السلام، خواهر امام هادی علیه السلام و عمه امام حسن عسکری علیه السلام بود. وی اولین بانویی است که سیمای نورانی امام زمان علیه السلام را مشاهده کرد. (حکیمه خاتون)

ص:۵۷

۶. خروج مردی از نسل ابوسفیان است که از نشانه های حتمی ظهور امام زمان علیه السلام و لشکر او در زمین فرو خواهد رفت. (سفیانی)

۷. مردی از اهل یمن است که مردم را به حق و عدالت دعوت می کند و از نشانه های ظهور است. (یمانی)

۸. یکی از بندگان خوب خدا که در دوران طولانی غیبت امام مهدی علیه السلام و هنگام ظهور همراه و مونس امام زمان علیه السلام است و در داستان حضرت موسی علیه السلام در قرآن نیز از او یاد شده است. (خضر علیه السلام)

۹. یکی از دشمنان سرسخت همه انسان ها که در زمان ظهور امام زمان علیه السلام کشته می شود. (شیطان).

۱۰. وی از یاران و شاگردان امام دهم و یازدهم علیهما السلام و همچنین اولین نایب خاص امام مهدی علیه السلام در غیبت صغری بود. (عثمان بن سعید)

ص:۵۸

۱۱. چهارمین نایب خاص امام مهدی علیه السلام چه کسی بود؟ (علی بن محمد سمری)

۱۲. یکی از پیامبران بزرگ خدا که در هنگام ظهور امام زمان علیه السلام از آسمان فرود می آید و در نماز به آن حضرت اقتدا می کند. (عیسی علیه السلام).

۱۳. دومین نایب خاص امام زمان علیه السلام می باشد. (محمد بن عثمان).

۱۴. نام مادر امام زمان علیه السلام چه بود؟ (نرجس).

۱۵. به دعای امام زمان علیه السلام به دنیا آمد. (شیخ صدوق).

۱۶. امام زمان علیه السلام در اختفای ولادت همانند اوست. (حضرت موسی علیه السلام)

۱۷. امام زمان علیه السلام در مورد ایشان فرمودند: او بهترین الگوی من است. (حضرت زهرا علیها السلام).

۱۸. نایبان عام امام زمان علیه السلام چه کسانی هستند (مراجع تقلید).

۱۹. کسی را که امام زمان علیه السلام دستور ساخت مسجد جمکران به او دادند. (حسن بن مثله).

ص:۵۹

۲۰. یکی از کسانی که امام زمان علیه السلام را ملاقات نمود (پسر مهزیار _ مقدس اردبیلی و...).

ص:۶۰

۱۶. گفتگو با اشیاء

در هر علمی از مباحث قرآنی یا حدیثی یا تاریخ و زندگی پیامبران و ائمه علیهم السلام و... که برای دانش آموزان بیان می کنیم، بعضی از واژه ها، لقب، کنیه، زمان، مکان، اَعلام، دوست، دشمن و... نمی باشند بلکه اشیائی هستند که می توانیم با سخنگو کردن آنها، دریچه ای از اطلاعات را به سوی مخاطب باز کنیم. در موضوع مباحث مهدویت به مثال های زیر دقت کنید:

۱. این شئ قبلًا دست پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بوده است و امام زمان علیه السلام هنگام ظهور آن را از جبرئیل تحویل خواهد گرفت، اسم عربی آن «رایه» می باشد. (پرچم)

۲. این شئ بر تن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بود که در جنگ دندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که شکست خون پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بر آن ریخت... در بعضی از روایات آن شئ را به امام علی علیه السلام نسبت داده و بهر حال چه از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

و چه امام علی علیه السلام، امام زمان علیه السلام هنگام ظهور آن را همراه خواهد داشت. (پیراهن)

۳. به دست نگاشته های امام مهدی علیه السلام در غیبت صغرا می گویند. (توقیع)

۴. این شیء از بخش های مهم مسجدالحرام و کعبه است که امام زمان علیه السلام هنگام ظهور بر آن تکیه داده و با خدا مناجات کرده و بعد از آن با مردم صحبت خواهد نمود. (حجرالاسود)

۵. امام زمان علیه السلام در زمان غیبت به آن شیء تشبیه شده است، هنگامی که از دیدگان مخفی می شود (خورشید)

۶. از این شیء به جایگاه فرماندهی و هدایت نیروها به وسیله امام مهدی علیه السلام در هنگام ظهور یاد شده است. (خیمه)

۷. آن شیء که نزد حضرت مهدی علیه السلام است، نزدیکی زمان قیام، با قدرت الهی به سخن درآمده، حضرت را از وقت ظهور آگاه می سازد. (شمشیر)

ص:۶۲

اشیاء دیگری نیز هستند که با جستجو می توانید پیدا کنید و آن را تعریف کنید. همانند: اسب، سنگ، انگشتر، کوه و... .

ص:۶۳

۱۷. مُشاعره

مشاعره یکی از روش های جذاب و جالب است که بسیاری از بچه ها با آن آشنا هستند و معمولاً در مهمانی ها و جاهایی که با همدیگر هستند از آن استفاده می کنند.

مشاعره به شکل های مختلف برگزار می گردد و مربی با توجه به ذوق و سلیقه خود و دانش آموزان می تواند آن را متنوع و گوناگون اجرا نماید.

آن روشی از مشاعره که بیشتر بین دانش آموزان مرسوم است بدین طریق است که دو نفر یا دو گروه با همدیگر به رقابت می پردازند و بقیه دانش آموزان، تماشا می کنند و آن بدین شکل است که مربی یک بیت شعر می خواند ونفر اول یا گروه اول باید با حرف آخر مصرع دوم، شعر خود را شروع کند و یک بیت شعر بگوید و بدین ترتیب نفر دوم یا گروه دوم، از حرف آخر مصرع شعر گفته شده باید بیتی دیگر بگوید و این کار همچنان ادامه دارد که در زمانی مشخص، جمع امتیاز آنها حساب می گردد و نفر برنده یا گروه برنده مشخص می گردد.

می توان مشاعره را بدین شکل در موضوع مهدویت برگزار کرد که هرکس یک بیت شعر که در مورد امام زمان علیه السلام باشد بخواند. و یا چنانچه در جمعی مسابقه برگزار شود که توانمندی آن ها از جهت شعر بالا باشد یک مصرع از شعر مهدوی گفته شود و طرفی که قرار است مسابقه بدهد، مصرع دوم را بیان کند. مثلاً:

یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور.............

گفتم که روی خوبت از من چرا نهان است.............

ای که یک گوشه نگاهت غم عالم ببرد..................

آب زنید راه را هین که نگار می رسد.......................

و..............

دو بیتی هایی به دانش آموزان بدهید تا آن ها را حفظ کنند که هم در مشاعره به روش قبل استفاده کنند و هم می توانید این دوبیتی ها را در موضوعات مختلف باشد و این گونه مسابقه را برگزار کنید که شما به گروه اول (یا نفر اول) می گویید یک بیت شعر یا دو بیتی درباره نماز بخوان، و آن گروه یا نفر باید سریع آن شعر را بخواند و از دو گروه بعدی همان موضوع یا

موضوع دیگر را سؤال می کنید که اگر بلد نبودند، نوبت گروه بعدی می شود و امتیاز از دست می دهند.

دوبیتی ها را سعی شود از موضوعاتی انتخاب شود که مورد نیاز دانش آموزان است مثلاً درباره: خدا _ پیامبران _ امامان _ نماز _ روزه _ حجاب _ علم _ قرآن _ انقلاب _ اسلام _ رهبری _ معلم و... .

حال چون موضوع کتاب مهدوی است؛ چند دوبیتی جهت مقطع ابتدایی و راهنمایی آورده می شود:

هم با شهامت

هم کوه صبر است

مانند خورشید

در پشت ابر است

***

هستی ای امام

در دعای من

در قنوت من

در صدای من

***

پیش روی مولایم

من گذشته ام از جان

آمد او به این دنیا

روز نیمه ی شعبان

***

نام مادر مهدی علیه السلام

بوده حضرت نرجس

در زبان ایرانی

گفته می شود نرگس

***

ص:۶۶

سال تولدش هست

دویست و پنجاه و پنج

تا که بیاید آقا

پر بزند درد و رنج

***

صاحب الزمان علیه السلام

یادمان کند

با دعای خود

شادمان کند

***

از محبتِ آقا

توی زندگی شادم

من به یاد ایشانم

چون که بوده او یادم

***

با محبت مهدی علیه السلام

زندگی، نکو باشد

در میان یک هفته

جمعه روز او باشد

***

آید امام غایب

در انتظار اویم

در یاد و فکر ما هست

من بی قرار اویم

***

دوباره کوچه ها شد

نظافت و چراغان

رسیده ماه شعبان

تولدش مبارک

***

آخرین خورشید دنیا

مهدی صاحب الزمان است

در دلش دارد محبت

با فقیران مهربان است

***

با قیام آن حضرت

می شود جهان زیبا

تازه می شود آن گاه

رنگ و بوی این دنیا

***

صاحب الزمان فرمود

جمله ای که گشتم شاد

شیعیان، شماها را

ما نمی بریم از یاد

***

منتظِر هستیم و او

می رسد مثلِ شهاب

کاخ ظلم و ستم است

در همان لحظه خراب

***

وقتی نباشی

ما بی قراریم

یعنی که بی تو

ما بی بهاریم(۱)

***

۱- شعرها از مجموعه کتاب های شکوفه های امید و چلچراغ انتخاب گردیده که شاعر آن مهدی وحیدی صدر می باشد.

۱۸. معنای این واژه چیه؟

بعضـی از کلمـات و واژه ها هسـتند که در منابر و سـخنرانی ها و کتاب های مـذهبی زیاد به چشم می خورد و در مرحله ای از مراحـل آموزش، بایـد مربی و معلم، دانش آموزان را بـا این کلمات و معانی آشـنا کنـد و الّا وقتی در یک سـخنرانی و یا یک کتاب مـذهبی که مطالعه می کننـد چنـد تا از این کلمات باشد و دانش آموزان معنایش را متوجه نشوند، دل سـرد شده و نمی توانند با آن سـخنران و کتاب ارتباط برقرار کنند. مثلاً بچه ها کلمه «صـله رحم» را زیاد می شـنوند ولی واقعاً معنای آن را نمی داننـد، بنـابراین چه خوب است که یـک بار و برای همیشه این معنا را به آن ها بگوییم و اگر در صـحبت و نوشـتار نمی توانیم توضـیح معنـایی داشـته باشـیم، در کنـار آن واژه، هم معنـا و مترادف آن را پیونـد و عطف به آن دهیم تـا از آن طریق خودش معنای آن را بفهمد.

ص:۶۹

در مباحث مهدویت نیز نسبت به سطح مخاطب، واژه ها و کلمات جدید را شناسایی کرده و توضیح داده شود.

بعضی از آن کلمات در نگاه اول مشخص است که مخاطب، معنای آن را نمی داند، مانند کلمات زیر:

وقّاتون، سوشیانس، توقیع، خسف، رجعت، سازمان وکالت، نوّاب و... .

بعضی از واژه ها را تصوری از آن دارد ولی باید معنای آن را گسترده تر و تخصصی برایش بیان کنیم همانند: انتظار، مهدویت، آخرالزمان، ندای آسمانی، ظهور و... .

بعضی از واژه ها و کلمات را سعی کنیم طوری استعمال شود که اشتباه برداشت نشود مثلاً وقتی می گوییم: چه کسانی دوست دارند سرباز امام زمان علیه السلام شوند؟ منظور شما از سرباز، یار و یاور حضرت است اما بچه ها، همان معنای اصطلاحی سرباز که به معنای جنگیدن و اسلحه برداشتن

ص:۷۰

است را می فهمند. یا مثلاً کلمه «خروج» در خروج سفیانی و یمانی را شاید معنای دیگری متوجه شود.

بنابراین سعی شود در تدریس، نسبت به کلمات و لغات، حساس باشیم و آنها را در قالب واژه شناسی توضیح دهیم یا حتی در قالب مسابقه مطرح شود تا به کتاب های لغت یا فرهنگ نامه ها و دایره المعارف ها مراجعه کنند.

ص:۷۱

۱۹. مناظره، گفتگوی آزاد، گفتمان

جهت فعال کردن ذهن دانش آموزان و فراگیری دفاع عقلی و منطقی از خود و اعتقاداتی که به آن معتقد هستند و برطرف کردن کم رویی و خجالت از آن ها و مشارکت آن ها در مباحث مطرح شده، از روش مناظره، گفتگوهای آزاد و گفتمان استفاده می نماییم.

موضوعاتی که این قابلیت را دارد که از این روش در آن استفاده شود، چنانچه با مدیریت مربی اجرا گردد، بسیار تأثیرگذار و قابل فهم و ماندگار خواهد بود و برای دانش آموزان بسیار شیرین و فراموش ناشدنی خواهد بود.

مناظره

زمانی که امام زمان علیه السلام ظهور می کند، اسلحه آن حضرت شمشیر است یا این که از سلاح های روز استفاده می کند، می تواند یکی از موضوعات مناظره و گفتگوی کلاسی ما باشد.

ص:۷۲

شیوه اجرای آن بـدین گونه است که یک نفر به عنوان مدافع قول اول و نفر دیگر به عنوان مدافع دوم در جلوی دانش آموزان حضور پیدا می کند و دلایل خود را بیان می کند و از آن دفاع می نماید و در نهایت با تکمیل کردن آن توسط دانش آموزان و مدیریت مربی، موضوع جمع بندی و نتیجه گیری می شود.

و یا بدین روش که:

موضـوعی را خـود دانش آمـوزان طرح نماینـد و در اطراف آن به مطـالعه بپردازنـد و آن را در کلاـس بیـان نمـوده و از مربی بخواهند که به سؤالات و شبهات آن ها پاسخ بگوید.

موضوعاتی که برای این روش مناسب است هماننـد: آسـیب های مهـدویت _ طول عمر حضـرت _ غیبت طولانی حضـرت _ اختفای ولادت، جزیره خضرا و... .

۲۰. نقطه چین

مراد از روش نقطه چین، خالی گذاشتن جای بعضی از کلمات در یک متن موردنظر می باشد که توسط مربی در اختیار دانش آموزان قرار می گیرد، حال ممکن است لازم باشد خود دانش آموزان آن کلمات که جای آن خالی است را پیدا کنند یا این که خود مربی در اول یا آخر صفحه آن کلمات را بصورت پراکنده آورده باشد که بعضی از مواقع، خود همان کلمه که باید در جای خالی قرار گیرد آورده می شود و بعضی مواقع هم خانواده یا مترادف آن بیان می شود.

شیوه اجرای روش نقطه چین می تواند در کلاس باشد، بدین طریق که در زمان مشخصی بین دانش آموزان ورقه ها، توزیع می شود و اولین کسی که آن را پر کرد جایزه خواهد گرفت و بقیه هم فرصت دارند که آن را پر کنند که چنانچه شخص اول غلط پر کرده باشد از بقیه قرعه کشی شود.

ص:۷۴

از این روش می توان در مسیر اردوهـایی که دانش آموزان را می بریـد، استفاده نماییـد و همچنین می توان به عنوان کـار در خانه بین آن ها توزیع کرد و فردای درسـی، ضمن بیان جواب های آن ها از میان کسانی که درست پر کرده اند به نفرات برتر یا بوسیله قرعه کشی جوایزی اهدا گردد.

دانش آموزان وقتی در مورد جاهـای خالی فکر می کننـد و یا برای جایگزین کردن لغات آن ها را ملاحظه می کننـد، خود به خود فکر آن ها درگیر شده و مربی به مقصود خود رسیده است در عین حالی که مطالب بسیاری که مربی دوست دارد، دانش آموزان یاد بگیرند را از این طریق فراگرفته و کار مربی راحــت تر می شود.

مثلاً به نمونه زیر توجه فرمایید:

امام مهدی علیه السـلام در سال........... به دنیا آمدند نام مادرشان.... بود که دختر...... بود. امام مهدی علیه السلام در.......... سـالگی به امـامت رسـیدند. تنهـا زنی که در کنـار مـادر امـام زمـان علیه السـلام هنگـام تولـد حضـور داشت..... می باشـد که ایشان......... امام حسن

ص:۷۵

عکسری علیه السلام می باشد. قبر ایشان و مادر امام زمان علیه السلام در....... می باشد و..... .

ص:۷۶

فرهنگ نامه

موضوع مهـدویت دارای کلیـدواژه ها و مداخل زیادی است که لازم است مربیان و معلمان عزیزی که تدریس مهدویت دارند با نام و تعریف مختصـری از آن آشـنا باشـند تا چنانچه دانش آموزان درباره موضوعی از مباحث مهدویت سؤال کردند، پاسخ آن را در اختیار آن ها قرار بدهنـد و از جهت دیگر با دانسـتن مـداخل و کلیدواژه ها تسـلط بهتری می توانند به مباحث داشـته باشـند. به همین جهت در این قسمت به بعضی از آن کلیدواژه ها اشاره شده و در پایان مداخلی که در همین کتاب به مناسبت آمده، نامی از آن ها آورده می شود.

۱. سامرا: یکی از شهرهای عراق است که در ۱۲۰ کیلومتری شمال بغداد و در شرق دجله است که قبر امام هادی علیه السلام و امام عسـکری علیه السـلام و نیز مقبره نرجس خاتون مادر امام زمان علیه السـلام و حکیمه خاتون عمه پدر آن حضـرت در آن قرار دارد.

۲. ابدال، اخیار، اوتاد، عصائب و نجبا: از یاران حضرت مهدی علیه السلام در عصر ظهور می باشند.

۳. امامت امام مهدی علیه السلام: الف: پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم اگر خلیفه و امام را معرفی نکند، رسالتش ناتمام است. ب: هر امتی در هر عصر و زمان، نیاز به هدایت و هدایتگری دارند. ج: در شب قدر هرسال تا روز قیامت، فرشتگان بر امام آن زمان نازل می شوند.

د: هرکس بمیرد و امام زمانش را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است. ه_: امام مهدی علیه السلام در پنج سالگی به امامت رسیدند.

۴. امام حسن عسکری علیه السلام: سال تولد ۲۳۱ یا ۲۳۲ق در ماه ربیع الاول یا ربیع الثانی در مدینه چشم به جهان گشود. نام مادرشان حُدَیثه بود. مشهور آن است که غیر از امام مهدی علیه السلام فرزندی نداشتند. لقب آن حضرت: نقی، زکی. فاضل، امین و کنیه اش ابومحمد است. ۲۲ ساله بودند که پدرشان به

شهادت رسیدند. مدت امامتش شش سال و عمر شریفش ۲۸ سال و در سال ۲۶۰ق به شهادت رسیدند.

۵. اثنا عشری: یا دوازده امامی به پیروان دوازده امام مشخص پس از پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و سلم می گویند.

۶. القاب امام مهدی علیه السلام: القاب جمع لقب است و لقب، نام دوم انسان است که با آن خوانده می شود و در آن، مراعات معنا لازم است به خلاف نام اول که شاید بدون مراعات معنا باشد (البته در نام ائمه علیهم السلام این طور نیست)

۷. انتظار فرج: به معنای چشم به راه بودن ظهور آخرین ذخیره الهی و آماده شدن برای یاری او در برپایی حکومت عدل و قسط در سراسر گیتی است.

۸. ایام الله: روزهای بزرگ تاریخی، هنگام پیدایش رحمت ها یا بلاهای ویژه. امام باقر علیه السلام فرموده اند: ایام الله سه روز است، روزی که حضرت قائم علیه السلام قیام خواهد کرد و روز بازگشت برخی از مردگان و روز رستاخیز.

ص:۷۹

۹. بابیه و بهائیه: از فرقه های انحرافی در موضوع مهدویت می باشند.

۱۰. بیعت با امام مهـدی علیه السـلام: اطاعت از پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم و امام معصوم علیه السـلام، بر همگان واجب است چه بیعت بکنند و چه بیعت نکنند. اما بیعت پیامبر صـلی الله علیه و آله و سلم با یاران خود و تازه مسلمانان (بیعت رضوان و بیعت با اهل مکه) یک نوع تأکیـد بر وفاداری بوده است. همین امر در بیعت با امام مهـدی علیه السـلام نیز تأکید بر وفاداری دارد.

۱۱. جمعه: یکی از اعیـاد مسـلمانان شـمرده شـده است و به عقیـده برخی از آن جهت که برای نمـاز اجتمـاع می کننـد، جمعه نامیده شده است. از مهم ترین اعمال روز جمعه، توجه به امام مهدی علیه السلام و انتظار فرج آن بزرگوار است که امید ظهور آن حضرت در این روز بیشتر از روزهای دیگر است.

۱۲. حِرز امام مهدی علیه السـلام: دعای منسوب به امام مهدی علیه السلام برای در امان ماندن از بلاها: بسم الله الرحمن الرحیم یا مالِکَ الرِّقابِ یاهازِمَ

ص:۸۰

الاحْزابِ یا مُفَتِّحَ الابوابِ یا مُسَبِّبَ الاسبابِ سَبِّبْ لَنا سَبیاً لا نَستطیعُ لَهُ طَلَباً بِحَقِّ لا اله الا اللهُ محمّدٌ رسولُ الله صلی الله علیه و آله و سلم .

۱۳. خروج خراسانی: یکی از نشانه های ظهور بیان شده است که خروج او همزمان با خروج سفیانی و یمانی در یک سال و ماه و روز تحقق می یابد.

۱۴. خَسف به بَیداء: خَسف به معنای فرو رفتن و پنهان شدن است و «بَیداء» نام سرزمینی بین مکه و مدینه است. سفیانی لشکری عظیم را به قصد جنگ با امام مهدی علیه السلام عازم مکه می کند اما بین مکه و مدینه در سرزمین بیداء به گونه ای معجزه آسا، به امر خداوند در زمین فرو می روند که یکی از نشانه های حتمی ظهور امام زمان علیه السلام است.

۱۵. خورشید پشت ابر: امام زمان علیه السلام در توقیعی که برای اسحاق بن یعقوب صادره شده فرمودند: اما چگونگی بهره مندی از من در عصر غیبتم درست همانند بهره مندی از خورشید است هنگامی که ابرها آن را از چشم ها بپوشانند.

ص:۸۱

۱۶. دست بر سر گذاشتن: از کارهایی که امروزه برای احترام به حضرت مهدی علیه السلام مرسوم شده، ایستادن هنگام شنیدن لقب قائم و دست بر سر گذاشتن است. برخی برای این کار، به روایاتی اشاره می کنند که در سده های اخیر در برخی کتاب ها آمده است.

البته روایاتی با مضمون روایات مورد نظر، در منابع معتبر نخستین آمده که چنین رسمی در آن ها، مورد اشاره قرار نگرفته است.

۱۷. دعای افتتاح: از دعاهای مشهور شب های ماه رمضان است که این دعا به وسیله محمد بن عثمان، نایب خاص حضرت مهدی علیه السلام صادر شده است.

۱۸. دعای عهد: هرکس چهل صبحگاه این دعا را بخواند از یاوران حضرت قائم علیه السلام خواهد بود و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خدا او را زنده خواهد کرد، تا همراه آن حضرت جهاد نماید و به شماره هر کلمه از آن، هزار پاداش

برایش نوشته می شود و هزار کار بد از او پاک می گردد. (بحارالانوار، ج۸۳، ص۲۸۴، ح۴۷).

۱۹. دعای نـدبه: از جمله دعاهای مربوط به حضرت مهدی علیه السلام است که مستحب است در چهار عید (فطر _ قربان _ جمعه _ غدیر) خوانده شود. ندبه به معنای فراخوانی و نیز گریه و ناله است.

۲۰. دعای سمات: دعای عصر جمعه است که منسوب به ناحیه مقدسه که از عمری، نایب خاص حضرت مهدی علیه السلام نقل شده است.

۲۱. رجعت: زنده شدن مؤمنان خالص و کافران خالص در عصر ظهور

۲۲. رکن و مقام: رکن یک زاویه از چهار زاویه کعبه است که حجرالاسود در آن است و مقام در اینجا مقام ابراهیم علیه السلام در کنار کعبه است. این مکان، محل بیعت مردم با امام مهدی علیه السلام در آغاز ظهور و محل کشته شده نفس زکیه می باشد.

ص:۸۳

۲۳. زیارت آل یس: یکی از زیارت نامه های مشهور حضرت صاحب الامر علیه السلام است. این زیارت با ۲۳ سلام آغاز شده که با القاب و عناوین خاص آن حضرت را خطاب قرار می دهد.

۲۴. زیارت ناحیه مقدسه: در غیبت صغرا از حضرت و گاهی به نایب خاص او تعبیر به ناحیه شده است. زیارت ناحیه مقدسه، زیارت امام حسین علیه السلام و یاران آن حضرت است که منسوب به امام مهدی علیه السلام می باشد.

۲۵. سازمان وکالت: تشکیلاتی بود برای آسان سازی ارتباط مردم با امام مهدی علیه السلام در غیبت صغرا. این تشکیلات به طور رسمی در زمان امام کاظم علیه السلام پدید آمد، اما در زمان امام مهدی علیه السلام به اوج خود رسید.

۲۶. شرایط ظهور: زمینه هایی که در تحقق ظهور تأثیر واقعی دارند، به گونه ای که با فراهم شدن آن ها ظهور امام اتفاق می افتد.

بخشی از شرایط ظهور: ۱. وجود برنامه و طرحی متعالی که بتواند با ساختار درست، عدل واقعی را در جهان بر پا سازد.

ص:۸۴

۲. وجود رهبر و هدایتگری بزرگ، شایسته و معصوم که از سوی خدا منصوب شده است.

۳. وجود گروهی از انسان های پاکدل و فداکار که در اوج تقوا به سر می برند و برای دفاع همه جانبه از برنامه امام معصوم علیهم السلام آمادگی دارند.

۴. آمادگی عمومی مردم

۲۷. شعبان: نام هشتم از ماه های قمری است که پس از رجب و قبل از ماه رمضان قرار دارد و بخاطر عظمت از آن به «شعبان المعظم» یاد شده است.

۲۸. عاشورا: عاشورا روز دهم محرم، روز شهادت امام حسین علیه السلام و یارانش در کربلاست. امام صادق علیه السلام فرمودند: قائم در روز عاشورا قیام می کند.

۲۹. غیبت: به معنای ناپدیدشدن و پنهان شدن از دیدگان است و در اصطلاح به پنهان زیستی امام مهدی علیه السلام گفته می شود.

ص:۸۵

غیبت او طولانی خواهد بود و افرادی که دارای اخلاص می باشند، منتظر ظهور او خواهند بود.

۳۰. غیبت صـغرا: غیبت صـغرا از شـهادت امام حسن عسکری علیه السلام آغاز شد که این غیبت ۶۹ سال و چنـد ماه مدت آن بود و در این مدت حضرت مهدی علیه السلام از دید همگان مخفی نبودند و با مردم به وسیله افراد مشخصی ارتباط داشتند.

۳۱. غیبت کبرا: با پایان گرفتن غیبت صغرا در سال ۳۲۹ و درگذشت چهارمین نایب امام، غیبت کبرا یا غیبت تامه آغاز شد که تا امروز و تا زمانی که خدا می داند، ادامه دارد.

ویژگی هایی که غیبت کبرا دارد: ۱. طولانی بودن آن ۲. نامشخص بودن پایان آن

۳. عام بودن نیابت در این دوران ۴. فراگیر شدن حاکمیت ستم و جور در زمین ۵. شدت یافتن آزمایش های الهی.

ص:۸۶

۳۲. فَترت: در اصطلاح دینی، به مدت زمان بین دو پیامبر و نیز مدت کوتاهی از انقطاع وحی در دوران رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم گفته می شود.

در بیشتر روایات مهدویت، مدت زمان پنهان زیستی حضرت مهدی علیه السلام به «غیبت» تعبیر شده، اما در پاره ای از سخنان معصومان علیهم السلام این دوران را «فترت» نیز یاد کرده اند.

۳۳. فواید امام غایب: ۱. نگهبانی از آیین خداوند با هدایت های باطنی ۲. نگهداشت جامعه از ناامیدی و سرخوردگی ۳. ایمنی بخش از بلاها ۴. با عرضه اعمال انسان ها به آن حضرت باعث ایجاد خویشتن داری و پروای الهی در پرتو باور وجود امام زنده در جامعه خواهد شد.

۳۴. فیوچر (فُوتُوریسم): یعنی اعتقاد به دوره آخرالزمان و انتظار ظهور منجی غیبی و مصلح جهانی و بزرگ.

۳۵. قتل نَفْس زَکیّه: «نفس زکیه» یعنی فرد بی گناه، پاک، کسی که قتلی انجام نداده و جرمی ندارد.

ص:۸۷

در آستانه قیام امام مهدی علیه السلام، فردی پاکباخته و مخلص، بین رکن و مقام، در راه امام کشته می شود.

قتل نفس زکیّه از نشانه های حتمی ظهور است که بین قتل او و ظهور بیش از پانزده شبانه روز فاصله نیست.

۳۶. کشته شدن شیطان: روایات درباره سرانجام شیطان، متفاوت است، اما در برخی گفته شده نابودی وی به دست امام مهدی علیه السلام رخ خواهد داد.

۳۷. لوح حضرت زهرا علیها السلام: در بین روایاتی که از معصومان علیهم السلام درباره حضرت مهدی علیه السلام نقل شده، حدیث لوح حضرت زهرا علیها السلام از جایگاه والایی برخوردار است که در آن لوح در آخر آن ویژگی های امام مهدی علیه السلام و دوران آن بیان شده است.

۳۸. محمّد: امام مهدی علیه السلام بیشتر با لقب یاد می شود، اما نام هایی برای آن حضرت ذکر شده که یکی از آن ها محمد است. روایات درباره نام بردن حضرت مهدی علیه السلام به نام محمد به چهار دسته هستند: ۱. روایات عدم جواز نام بردن به

صورت مطلق ۲. روایات عدم جواز تا هنگام ظهور ۳. روایات جواز بدون بیم خطر ۴. روایات جواز نام بردن.

به نظر می رسد، در زمان غیبت کبرا اگر نام بردن آن حضرت موجب ضرر و زیان نشود، جایز است.

۳۹. مرجع تقلید: مجتهدی عادل و وارسته است که قوانین اسلام را بر اساس قرآن، سنت، اجماع و عقل استنباط می کند. سلسله مراجع بزرگ تقلید از رحلت چهارمین نایب در سال ۳۲۹ آغاز شد.

۴۰. مرگ جاهلی: امام صادق علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که فرمود: هرکس بمیرد، در حالی که امام خودش را نمی شناسد، به مرگ جاهلی مرده است.

۴۱. معمّرین: جمع معمّر، به معنای انسان دراز عمر است که دلیلی بر امکان طول عمر امام مهدی علیه السلام است. نام برخی از این افراد در رویات آمده است مانند: حضرت نوح علیه السلام که ۲۵۰۰

سال زندگی کرد یا سلیمان علیه السلام که ۷۱۲ سال زندگی کرد یا لقمان که ۳۵۰۰ سال زندگی کرده است.

۴۲. مهدیّه: مکانی مذهبی در هر شهر که به نام حضرت مهدی علیه السلام است. یکی از مهدیه های مشهور در جهان تشیع، مهدیه تهران است که با زحمات مرحوم شیخ احمد کافی بنا شده است.

۴۳. ندای آسمانی: صدایی است که در آستانه ظهور امام مهدی علیه السلام همه مردم، آن را از آسمان می شنوند و از نشانه های حتمی ظهور و قیام آن حضرت است.

۴۴. نزول عیسی علیه السلام: فرود آمدن عیسی علیه السلام هنگام قیام امام مهدی علیه السلام، از شگفت انگیزترین حوادث تاریخ، مهم ترین رخدادها، بزرگ ترین نشانه ها و پرشکوه ترین دلیل ها بر حقانیت امام مهدی علیه السلام است.

ص:۹۰

۴۵. نشانه های ظهور: آن دسته از رخدادها که بر اساس پیش بینی معصومان علیهم السلام پیش از ظهور یا در آستانه آن، یا هنگام ظهور امام مهدی علیه السلام پدید می آید.

۴۶. نماز امام زمان علیه السلام: قطب راوندی در کتابش نماز حضرت مهدی علیه السلام را همانند نماز صبح می داند با این تفاوت که در هر رکعت «ایاک نعبدو ایاک نستعین» صد مرتبه تکرار می شود و پس از نماز صد بار صلوات فرستاده می شود.

نماز دیگری که محدث نوری ذکر کرده: هرکس که از خداوند خواسته ای دارد، شب جمعه غسل کند بعد از نیمه شب و به نمازگاه خود رفته، دو رکعت نماز بدین ترتیب بخواند: در رکعت اول وقتی به «ایاک نعبد و ایاک نستعین» رسید آن را صد بار بگوید و بعد از آن سوره توحید یکبار و ذکر رکوع و دو سجده، را هفت بار تکرار کند و رکعت دوم را به همین ترتیب بخواند، خداوند حاجتش را برآورده خواهد کرد.

۴۷. نیابت خاص: در دوره غیبت صـغرا، امام مهدی علیه السـلام به واسطه چهار نفر نایبان خاص خود با شیعیان در رابطه بود و امور آنان را سروسامان می داد.

۴۸. نیابت عام: پس از پایان دوران غیبت صـغرا و نیابت خاص و با آغاز غیبت کبرا هدایت شـیعیان با عنوان نیابت عام از سوی امام مهدی علیه السلام شکل گرفت، به این صورت که امام، ضابطه ای کلی و صفات و مشخصاتی عام به دست داد که در هر عصر، فرد شاخصی که آن ضابطه بر او صدق کند، نایب امام شناخته می شود.

۴۹. شب نیمه شـعبان: امام صادق علیه السـلام: این شب، برترین شب ها پس از شب قدر است. خداوند در این شب، فضلش را بر بندگان جاری می سازد و از منت خویش، گناهان آنان را می بخشد... .

میلاد امام زمان علیه السلام در شب نیمه شعبان ۲۵۵قمری واقع و باعث کامل شدن فضیلت این شب مبارک شده است.

ص:۹۲

۵۰. ولایت فقیه: به معنای سرپرستی جامعه در امور دین و دنیا، به دست فقیه دینی در عصر غیبت می باشد.

۵۱. ولی فقیه: کسی است که عالم به احکام و سیاست های دینی و برقرار کننده عدالت اجتماعی میان مردم باشد. او دژ اسلام و بهترین خلق خدا پس از امامان است و مجاری امور و احکام و دستورها، به دست اوست.

۵۲. یالثارات الحسین علیه السلام: ثار در لغت به معنای خون خواهی است. یا لثارت الحسین علیه السلام شعار یاران امام مهدی علیه السلام است که به خون خواهی امام حسین علیه السلام، هنگام قیام آن حضرت سرخواهند داد. در برخی روایات این عبارت، شعار فرشتگان به هنگام یاری حضرت مهدی علیه السلام یاد شده است.

در پایان، نام بعضی از موضوعات که در متن کتاب به مناسبت طرح قالب ها و یا به عنوان مثال آورده شده که مربیان عزیز می توانند، مراجعه نمایند.

ص:۹۳

احمد بن اسحاق ـ اصحاب کهف ـ بیت المقدس ـ پرچم امام مهدی علیه السلام ـ توقیع ـ جعفر کذّاب ـ حجرالاسود ـ حسین بن روح ـ حکیمه خاتون ـ خضر ـ ذی طوی ـ سامرا ـ سرداب ـ سیصد و سیزده ـ عثمان بن سعید ـ علی بن محمد سمری ـ قم ـ کوفه ـ محمد بن عثمان ـ مسجد جمکران ـ مسجد الحرام ـ مسجد سهله ـ مسجد کوفه ـ نواب خاص.

برای اطلاع بیشتر از کلیدواژه ها و مداخل مهدوی، به کتاب فرهنگ نامه مهدویت، تألیف خدامراد سلیمیان مراجعه فرمایید.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹